

Interview met mevrouw A.G. Tromp-Kok (1934), humanistische gemeenschap Bussum, humanistische gemeenschap Hilversum, humanistische gemeenschap Almere. Interview afgenomen de dato 7 november 2017 op locatie te Bussum.

Kader: het Oral History project 'Sprekend Humanisme'.

Opdrachtgever: Het Humanistisch Historisch Centrum in samenwerking met het Humanistisch Verbond.

Uitvoerende: Het Humanistisch Historisch Centrum.

Doelgroep: mensen die in de periode vanaf de oprichting van het Humanistisch Verbond (1946) tot tien jaar erna (1956) lid zijn geworden van het Verbond en van een lokale HV gemeenschap.

Doel: inzicht te krijgen wat het lidmaatschap van een lokale HV gemeenschap inhield. Voorts inzicht krijgen in wat humanistische waarden zijn voor deze groep respondenten uit de begintijd van het Verbond.

Soort interview: levensloopinterview.

Interviewer: Roy Jansen (HHC).

Onderwerpen: gezin en jeugd, NJN, HJG, PvdA, NIVON, Volks Hogeschool, PSP, Libertijn, HVO, Humanitas, gemeenscha Bussum, gemeenschap Hilversum, gemeenschap Almere, alleen staande moeder in vooroorlogse tijd, jeugdkampen, Kamp-co, zondagochtendbijeenkomsten, MMS, Berenschot, Huishoudschool, Hoofd kleuterschool, huidige contacten HV, opvoeding kinderen, emotionele problemen en humanisme, raadvrouw, rijks internaat.

We gaan nu beginnen Annechien. Het is vandaag 7 november 2017, ik ben op bezoek bij Annechien Tromp-Kok. En ik ben hier om een interview af te nemen in het kader van het project 'Sprekend Humanisme'. Eh...en de eerste vraag die ik altijd stel aan de kandidaten.... Even tussendoor nog: de interviewer van dienst is opnieuw Roy Jansen.

I: #00:00:57-4# En de eerste vraag die ik altijd stel is: Kun je iets vertellen, Annechien, over 't nest waar je uitkomt? Wat deed je vader? Wat deed je moeder? Had je kinderen? Broertjes en zusjes, dat soort dingen? Ik zou zeggen: steek van wal.

B: #00:00:55-0# Eh....dat is een heel verhaal. Eh....van voor de oorlog ben ik. M'n moeder is in de oorlog gescheiden, dat viel niet mee.

I: #00:00:58-9# Nee.

B: #00:00:58-9# Ik w/ ik ben enig kind. En m'n moeder heeft geprobeerd om een leven op te bouwen in d'r eentje met mij.

I: #00:01:12-2# En waar was dat?

B: #00:01:15-3# Ik ben geboren in Koog aan de Zaan en dit speelt zich allemaal in Noord-Holland af. De voorzieningen waren slecht, maar m'n moeder heeft 't voor elkaar gekregen om zich eh tot een zelfstandige vrouw te ontwikkelen. En zij heeft mij de vrijheid gegeven om vooral zelfstandig te denken.

I: #00:01:35-2# Ja, ja, ja. En je bent geboren rond de jaren dertig, '32, '33?

B: #00:01:39-4# '34.

I: #00:01:40-7# '34, '34.

B: #00:01:44-6# Een heugelijke dag, ben er nog steeds blij mee.

I: #00:01:52-3# Voor iedereen. Eh eh...,maar jouw ouders zijn gescheiden toen jij kind was?

B: #00:02:04-9# Ja, ja in '42, ja.

I: #00:02:00-4# Wil je daar iets over vertellen? Wat, wat was de, de aanleiding? Wat deed jouw vader?

B: #00:02:16-3# Ehik denk dat mijn vader en moeder geestelijk uit elkaar waren gegroeid. En dan wordt 't lastig.

I: #00:02:17-6# Ja, ja.

B: #00:02:19-4# Mijn moeder heeft geen gelegenheid gekregen van haar ouders toen ze in Jutphaas woonde om door te leren. Als ze nog een jaar naar school was gegaan dan had ze een behoorlijke opleiding kunnen afronden, maar mijn grootvader vond achttien jaar voldoende en dan moest je maar gaan werken.

I: #00:02:46-5# Ja, Jutphaas bij Nieuwegein, Utrecht in de buurt?

B: #00:02:42-6# Jutphaas, Vreeswijk daar stond een.... Mijn grootvader was molenaar en die werd gevraagd door de eigenaar van de fabriek, die de man kocht, om in Jutphaas veekoeken te komen maken. En eh....zijn familie....zijn twee kinderen, twee meisjes, waren inZaandam achtergebleven. Dus mijn moeder, die achttien werd, moest ook maar naar Zaandam. En later is....zijn mijn grootouders weer teruggegaan naar Zaandam.

I: #00:03:12-2# Ja, ja. Dus hij moest noodgedwongen verhuizen om veekoeken voor de fabrikant van veekoeken.

B: #00:03:17-4# Precies. En ja, ik denk dat dat de oorzaak is geweest.

I: #00:03:25-4# Wat deed jouw vader?

B: #00:03:26-8# Mijn vader was.... Eerder in de crisistijd had 'ie een baan kunnen krijgen als buschauffeur en is later bij de firma Bruynzeel komen werken. En veel later is 'ie geëindigd bij de jongens van Wastora/ Molenaar als eh personeelschef.

I: #00:03:42-5# Jaja, ja. Wastoria. Witgoed en zo, hè?

B: #00:03:53-6# Precies, precies. En AZ.

I: #00:03:51-1# Jaja.

B: #00:03:52-8# Dat niet te vergeten.

I: #00:03:56-1# Nee, dat niet te vergeten.

B: #00:03:59-7# Nee, maar eh dat was 't Waren hele lieve mensen en heel schattig, maar als je geestelijk niet door kunt groeien, dan lijkt 't me heel zwaar.

I: #00:04:04-0# Ja, ja. Nou ja, wat ik me dan afvraag: 't was oorlog, dus de situatie was niet geweldig, je kunt ook bedenken dat ze juist mekaar opslokten en er samen door heen wilden komen. Maar dat was niet 't geval?

B: #00:04:27-5# Dat was niet 't geval.

I: #00:04:34-0# Nee, nee.

B: #00:04:20-9# Nee.

I: #00:04:20-9# En eh, is 't ook de/definitief? Heb, heb je vader nog wel gezien?

B: #00:04:28-1# Ja, zeker ik mocht eh....eh.... Ik was vrij, dat is juist wat ik zo bijzonder van m'n moeder vind. Het werd geen vecht/ eh....

I: #00:04:42-6# Vechtscheiding?

B: #00:04:36-1# Scheiding. Maar het is inderdaad niet makkelijk geweest

I: #00:04:46-5# Nee, dat begrijp ik.

B: #00:04:41-4# Maar 'tIk weet niet of mij dat gevormd heeft: ik heb natuurlijk.....achter dein de schaduw van m'n moeder mee gekeken in 't leven. En misschien heeft mij dat gevormd tot eh....zoveel mogelijk onafhankelijk denken.

I: #00:05:02-9# Jaja.

B: #00:05:04-3# Dus toen mijn moeder na de oorlog zich wilde aansluiten, omdat de kerken eigenlijk 't alleenrecht leken te krijgen in de regering en in 't denken van Nederland, vond ik dat een geweldige eh move om je te verenigen. En dat is eigenlijk m'n hele leidraad: probeer samen sterk te zijn. En probeer samen eh ja.... groots woord: de wereld te verbeteren.

I: #00:05:35-6# Ja, dingen te bereiken inderdaad. Ja. Maar jouw moeder is eh dus in 't begin in '46 lid geworden van 't HV? Begrijp ik dat goed?

B: #00:05:48-1# Ik denk '47.

I: #00:05:40-0# '47. Ja, in '46 is 't opgericht.

B: #00:05:47-9# Maar daarna zo snel mogelijk.

I: #00:05:44-7# Zo snel mogelijk.

B: #00:05:47-6# Mijn herinnering gaat naar '47. Haar naam was Blees, mevrouw Blees. En eh zij heeft niet veel in besturen gezeten, maar d'r hele leven lid gebleven.

I: #00:05:59-6# Ja, ja. En wat, wat kreeg jij daar van mee? Ik bedoel: jij was toen....even kijken....van '34.....dertien, veertien jaar.

B: #00:06:18-7# Ja, m'n moeder wilde wel dat ik naar een club ging, maar niet naar eh.....

I: #00:06:27-1# Confessionelen? Kerk gebonden?

B: #00:06:26-4# Iets, iets militaristisch eh dat stond d'r tegen. Geen eh....schietclub, geen fanfare, niks. Maar wel naar de muziekschool en naar de NJN en vanuit die NJH was 't eigenlijk een normale stap om naar de HJG te gaan.

I: #00:06:41-0# En de NJN was de natuurvriendenclub?

B: #00:06:47-9# Ja, dat zijn ook vrij vogels. Je komt ze overal tegen: burgemeester hier eh..... bioloog daar. 't Is wel heel erg bijzonder van namen. Goed, maar daar heb ik geen contact meer mee. Ik krijg wel ieder jaar nog een uitnodiging voor de re/ of iedere periode uitnodiging voor een reünie. Mijn kinderen zijn ook weer lid geworden van de NJN. Hebben daar ook weer kampen geleid en gekookt.

I: #00:07:21-2# Dus die dochter, die nu in Vietnam zit, is ook....

B: #00:07:20-0# NJN-ster geweest, maar zijn jammer genoeg geen lid van 't Humanistisch Verbond. Dat vind ik wel erg hoor.

I: #00:07:26-2# Ja, ja. Maar even, even terug: dus je moeder in '47 en jij bent in'54, toen je een jaar of achttien....

B: #00:07:36-4#Ja, ben ik lid geworden van 't HJG.

I: #00:07:35-0# HJG?

B: #00:07:35-0# Ja, in Hilversum.

I: #00:07:36-0# Ja.

B: #00:07:36-7# En daar eh deden we van alles: Sinterklaasfeest voor arme kinderen, organiseren van zeildagen. Dan kwamen mensen vanuit Haarlem op de fiets om een dagje te zeilen. En zo heb ik daar mijn zeillessen gekregen.

I: #00:07:56-9# Jaja.

B: #00:07:58-4# Want dan kwamen d'r -denk ik- toch wel veertig mensen, hoor. Van alle windstreken om daar te zeilen. Met de HJG.

I: #00:08:02-9# En daar werden die zeilboten dan ter beschikking gesteld? Door ouders?

B: #00:08:14-5# Nee, we huurden tien boten. En daar ging iedereen dan in.

I: #00:08:17-4# Bij Loosdrecht, neem ik aan?

B: #00:08:14-8# Ja, van Dwarshuis. En eh meestal schoot ik over, want ik was een beetje bleu. En dan uiteindelijk dan mocht ik met de leider van de band, mocht ik dan op zijn boot. Maar hij had dan inmiddels zelf wat leukere, vlottere meiden. Met 't gevolg dat ik moest zeilen. En met vloeken en tieren heb ik dat geleerd, waar ik nu nog plezier van heb. Want ik heb nog een zeilboot.

I: #00:08:49-4# Ja, ja grappig. Maar even terug: omdat me dat interesseert. Was

jouw vader politiek georiënteerd en in welke richting? En jouw moeder?

B: #00:08:18-5# PvdA, allebei.

I: #00:09:01-0# Alle twee, alle twee?

B: #00:09:04-2# Ja, 't waren vrije eh Zaankanters, hè?

I: #00:09:02-8# Zijn die zo vrij, eigenzinnig?

B: #00:09:10-3# Ja, die zijn vrij. Ja, ja.

I: #00:09:07-8# Maar was 'ie ook actief in die partij of niet?

B: #00:09:15-4# Nee, beiden niet.

I: #00:09:12-2# Of geen lid en stemden ze alleen PvdA?

B: #00:09:23-1# Ja, ik denk dat mijn moeder wel lid was van de Vrouwengroep. Ik heb wel posters nog van de PvdA gevonden. En zij was vast lid en van de Volks Hogeschool en 't NIVON. Dat soort....eh....

I: #00:09:34-0# Clubs?

B: #00:09:36-4# Ja, dat lag in de lijn van de verwachting. En mijn moeder is heel lang lid gebleven van 't NIVON.

I: #00:09:40-7# NIVON was 't Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en Natuurontwikkeling?

B: #00:09:39-8# Ja.

I: #00:09:50-9# Ja, die naam kom ik zo vaak tegen als ik mensen interview voor dit project.

B: #00:10:05-3# Ja, ja, mensen in Hilversum zijn ook en lid van 't Verbond en van 't NIVON. Ja, waarom zeg je nou wel: van 't Verbond en niet van....'t NIVON helemaal uitgesproken?

I: #00:10:10-1# Omdat dat makkelijker is. Oké: dus je was actief in die eh....eh...jeugdvereniging.

B: #00:10:22-7# HJG.

I: #00:10:24-6# Opgericht in 1948. Maar wat, wat je vertelde: allerlei leuke dingen werden daar georganiseerd.

B: #00:10:24-7# Onder de gem/ van de Afdeling Hilversum.

I: #00:10:32-4# Maar bestuurlijk was je niet actief?

B: #00:10:29-4# Nee, nee.

I: #00:10:31-3# Je was lid en deed aan alles mee?

B: #00:10:36-6# Nou, ik heb de landelijke adm/ ledenadministratie verzorgd een paar jaar. Daardoor heb ik ook leren typen. Ik dacht: "Gewoon aan beginnen, anders is 't einde zoek."

I: #00:10:44-6# Ja, ja, ja.

B: #00:10:44-9# Maar eh....dat heb ik in die HJG gedaan. Maar die HJG had ook veel weekends per jaar. Ik denk vier of zo. En dan werd er door eh....een buitenspreker een onderwerp aan geslingerd en daar gingen wij later over discussiëren.

I: #00:11:06-1# Ja.

B: #00:11:07-2# Dat waren dan de weekends. Maar in de weekends werd mij altijd een taak toebedeeld. En meestal de leiding van iets. Soms van de keuken, dan moest ik de mensen vertellen waar 't wasteiltje was. Maar goed, dat wist ik zelf ook niet, kwestie van kijken. Maar goed....

I: #00:11:29-9# Maar die, die, die mensen die kwamen spreken, die lezingen door wie werden die gegeven? Waren dat mensen van 't Verbond, of?

B: #00:11:44-5# Nee, dat waren PSP-ers, dat waren eh....

I: #00:11:38-2# Maar dan zitten we al verderop in de tijd al?

B: #00:11:44-4# Nee, dat was...eh....

I: #00:11:43-0# Pacifistisch Socialistische Partij bestond die in de jaren vijftig al?

B: #00:11:49-4# Dat weet ik niet.

I: #00:11:46-4# Nee, want daar hebben we 't over, over de jaren vijftig neem ik aan?

B: #00:11:52-3# Ja.

I: #00:11:47-4# Ja.

B: #00:11:48-7# Nee, 't was echt de HJG. En wie d'r kwamen spreken, kun je misschien in deze Libertijn nog wel zien.

I: #00:10:57-6# Oh, ja.

B: #00:12:00-4# Want d'r was, soms was er een creatief weekend. 't Is een stenciltje, dus 't is een beetje slecht te zien. Ik heb hier een Libertijn van '80. Nou dat eh.... Goed dat weet ik niet precies, maar 't was altijd meer dan de moeite waard om naar zo'n weekeinde te gaan.

I: #00:12:13-1# Ja, ja. Weet u, weet u nog iets over de onderwerpen die daar aan de orde kwamen? Waar, waar ging dat over?

B: #00:12:25-1# Oorlog en Vrede.

I: #00:12:20-2# Ja, Oorlog en Vrede?

B: #00:12:26-9# Ja, echt waar. Ik zou 't niet meer weten, maar ik ging er graag naar toe. Ook al door de manier van omgaan met elkaar: jaarvergaderingen, de amendementen die ingeleverd werden, 't hoofdbestuur van 't HJG dat zijn rol speelde. 't Was zo bijzonder om mee te maken en om daardoor gevormd te worden. En dat heb ik eigenlijk mijn hele leven kunnen gebruiken.

I: #00:12:59-8# En waar, waar bestond die vorming uit? Wat, wat heeft jou....?

B: #00:13:08-7# Spreken in 't openbaar, leiding geven, eh....met elkaar omgaan, delen, eh..... hulpvaardigheid.

I: #00:13:16-4# Jaja.

B: #00:13:21-9# Heel bijzonder. Net wat ik je net zei: mijn vrienden zijn mijn vrienden, maar met HJG-ers ga je anders om.

I: #00:12:23-3# Ja, ja ik begrijp 't. Dat noemen we nu wat je net noemt al die, al die vaardigheden.

B: #00:13:31-2# Ja, 't was heel bijzonder.

I: #00:13:35-7# Ja, heel bijzonder, ja.

B: #00:13:42-8# 't Vormde mij niet alleen, hoor, maar ook de anderen. Je zult 't van anderen ook horen.

I: #00:13:44-0# Ja, ja dat ligt ook voor de hand: het is algemeen vormend voor iedereen die daar zat. Als je tenminste wilt ontvangen.

B: #00:13:58-5# Ja, precies want er waren anderen die eh meer aan de buitenkant liepen. Maar dat maakt niet uit.

I: #00:13:58-9# Nee, natuurlijk niet.

B: #00:14:02-1# Ieder had zo z'n talenten en die heb je daar kunnen ontplooien.

I: #00:13:59-9# Ja. En eh....tot hoe lang heeft dat geduurd, dat lidmaatschap van die, van die Humanistische Jeugd Gemeenschap?

B: #00:14:06-9# Echt, echt eh betalend lid zal ik zeggen. Dat weet ik.... Eh we gingen op kamp, op Kamp-Co.

I: #00:14:15-3# Moest je, moest er op een gegeven moment er uit? Als je een bepaalde leeftijd had?

B: #00:14:22-6# Ja, je moest er uit als je dertig was, want die Kees Luijendijk die heeft in Kamp-Co leiding gegeven, maar hij was eigenlijk te oud.

I: #00:14:31-6# Mmm.

B: #00:14:26-3# Maar eh....

I: #00:14:28-6# Hij kon blijven zitten.

B: #00:14:36-8# Ja, omdat wij 't leuk vonden. Of omdat z'n vrouw jonger was. Ik weet niet wat voor een regels. Ze zijn heel soepel met regels geweest.

I: #00:14:46-0# Op een gegeven moment moet je stoppen met zo'n, met zo'n lidmaatschap. Ik kan mij voorstellen, dat dat een leegte geeft.

B: #00:14:51-3# Nee, nee want dat ik mij niet herinneren.

I: #00:14:58-0# Ben je toen al direct overgestapt op een andere club of andere vereniging?

B: #00:15:00-6# Nooit.

I: #00:15:02-3# Nee, HJG voor 't leven en verder niks.

B: #00:15:02-1# Ja, 't HV.

I: #00:15:05-8# Ja, 't HV. Dat is van een andere orde?

B: #00:15:06-2# Nee, dat is 't niet. Dat is gewoon een vervolg.

I: #00:15:14-4# Oké, nou ben benieuwd. Vertel!

B: #00:15:13-3# Nou ja, ik kom uit de tijd van Saalborn, die was hier voorzitter van 't Humanistisch Verbond.

I: #00:15:17-6# Hier in Hilversum?

B: #00:15:20-5# In Bussum.

I: #00:15:23-1# In Bussum.

B: #00:15:26-3# Dat is in 1960 geweest, dat wij... dat ik mijn echtgenoot in de HJG heb ontmoet. Maar daarvoor heb ik ook wel vriendjes gehad van de HJG waar je echte vriendschap mee had. Maar met m'n echtgenoot..... Dat gebeurde vaker dat HJG-ers met elkaar trouwden. Toen wij hier in '62 kwamen wonen, zijn we meteen actief iedere maand naar een eh lezing van 't Humanistisch Verbond gegaan.

I: #00:15:57-7# Ja.

B: #00:15:58-8# En kwamen dochters van andere leden op onze kinderen passen.

I: #00:16:07-0# Dat waren die beroemde zondagochtend....eh.....?

B: #00:16:10-7# Bijeenkomsten.

I: #00:16:06-4# Waar werden die, werden die gegeven hier?

B: #00:16:08-0# Eh....waar ik over spreek in een restaurant 'De Rozenboom'. Gewoon van 10.30 uur tot 12.00 uur, geloof ik.

I: #00:16:22-8# Dat waren goed bezochte bijeenkomsten? Hoe groot was die bijeenkomst hier in Bussum?

B: #00:16:30-5# Nou dertig, veertig. Maar wat wel heel erg leuk was dat ze hier in Bussum eh elkaar bezochten. De leden bezochten elkaar. Je....als je daar aan wilde mee doen, dan had je een aantal adressen waar je naar toe mocht.

I: #00:16:53-9# Ja, ja. Gewoon voor de gezelligheid of ook om te ondersteunen bij ziekte of....

B: #00:16:46-8# Misschien. Ik heb eh jonge gezinnen ondersteund of bezocht, want ik heb ze niet hoeven ondersteunen. Maar op een goed moment kwam er een lezing van 't HV eh.... na de wet, de Mammoetwet. En daarin werd gesteld, dat wij als humanisten gelegenheid kregen om humanistisch vormingsonderwijs te geven aan Openbare Scholen. Ik heb die lezingen aangehoord en ik weet niet meer....ik denk dat die van Piet van der Vliet was, loco burgemeester van Hilversum enof van, van Varkevisser, dat weet ik, dat weet ik niet, niet precies. En op die lezing heb ik meteen een paar anderen eh bij elkaar geroepen. Zijn we naar degenen gegaan die die lezing gaven gevraagd hoe we dat konden opzetten. Want er werd gezegd: "We hebben van 't Humanistisch Verbond geen vormingsleidsters." Ik heb voor elkaar gekregen, dat we met z'n tienden waren uiteindelijk. We zijn bij iemand thuis..... iedere veertien dageniedere week gekomen en hebben steeds iemand van 't HV kunnen vragen om ons les te geven. En dat hebben we één winter gedaan. Toen moesten we examen doen en zijn er velen van ons geslaagd behalve ik.

I: #00:18:22-1# Je, je kreeg les in vormingsonderwijs?

B: #00:18:23-0# Ja.

I: #00:18:23-0# Het HVO, althans wat nu HVO heet?

B: #00:18:25-6# Ja.

I: #00:18:26-6# En welke, welke onderwerpen werden daar aangekaart? Wat, wat leerde je daar?

B: #00:18:36-4# Eh....over 't humanisme, over lesgeven, gesprekstechnieken eh.....eigenlijk verder niks.

I: #00:18:42-4# Dus pedagogische kwaliteiten werden.....nee? Aangedragen?

B: #00:18:51-7# We hadden mazzel, dat we allemaal uit 't onderwijs kwamen.

I: #00:18:48-4# Aha, want jij zat in 't onderwijs al?

B: #00:18:54-8# Ja, ja, ik ben hoofd van een kleuterschool geweest in mijn leven.

I: #00:18:57-4# Aha.

B: #00:18:58-7# En eh....daarom was 't zo heerlijk, want daar moet je praten in 't openbaar.

I: #00:19:01-8# Jaja.

B: #00:19:03-3# Nee, ik eh....ik zou 't niet weten. Maar....

I: #00:19:10-9# Nee. Maar even, even wat je nu zegt, dat je dus hoofd van een kleuterschool was. Eh....wanneer, wanneer heb je die opleiding gevolgd? Welke tijd was dat?

B: #00:19:20-5# Eh....in '53 en '55 heb ik examen gedaan en in '54 heb ik een eigen school gekregen. En in '55-'56 ben ik in een school gegaan in De Bilt. Die had opgezet en toen ben ik in.... '59 gaan solliciteren naar Amsterdam.

I: #00:19:44-2# Ja.

B: #00:19:45-5# En....daar had ik gesolliciteerd naar een school met vijf klassen. Maar ik werd toebedeeld aan een school met acht of twaalf klassen. Inmiddels was Jan in beeld gekomen, nu woonden we ook in Amsterdam. En ik heb in de vakantie een poging gedaan om een huis te krijgen, gewoon alle werkplaatsen afrijden, want bij dat CBS kreeg je niks. En toen had ik een huis, een flat kunnen....

I: #00:20:20-5# CBS is een woningstichting?

B: #00:20:25-5# Ja, Centraal Bureau....Bureau voor Woningstichting van 't...van de gemeente Amsterdam was dat. Ik weet 't ook niet, ik kom er zo op. En omdat we een flat kregen.... aangeboden zijn we getrouwd. En daardoor mocht ik niet meer blijven werken. En mocht ik die school helemaal niet meer opzetten.

I: #00:20:47-4# Maar voordat je naar die Kleuterleidsters Opleiding ging, de KLOS heette dat, denk ik of niet?

B: #00:21:02-5# Kan.

I: #00:20:56-7# Welke, welke middelbare school heb jij bezocht?

B: #00:21:00-7# MMS.

I: #00:21:02-5# MMS: Middelbare Meisjes School.

B: #00:20:57-6# Ja. Ja, je doet je best.

I: #00:21:01-7# Katholiek, hè?

B: #00:21:04-9# Nee, nee, nee, dat was 't niet.

I: #00:21:11-0# Was 't een openbare school?

B: #00:21:16-4# Ja, ja, ja.

I: #00:21:10-1# Oh, ik dacht dat 't altijd gekoppeld was aan, aan 't katholicisme. Mijn zus heeft in Nijmegen ook op de MMS gezeten.

B: #00:21:20-4# Ja, ik zie 't: je hebt je trouwring aan de linkerkant.

I: #00:21:19-5# Nou, ik ben absoluut niet praktiserend katholiek, hoor.

B: #00:21:26-4# Nee.

I: #00:21:28-6# Nee, maar dat was een katholieke school. Er was ook een, een openbare MMS?

B: #00:21:13-2# Ja, ja.

I: #00:21:30-9# Jaja. En daarna daar dus die Kleuteropl/Kleuteropleiding. En daarna ben je dus als kleuterleidster aan de slag gegaan op verschillende locaties.

B: #00:21:48-2# Ja, en daar heb ik zoveel voordeel van gehad. Want toen ik eh.... In Amsterdam ben ik op de scooter nog allerlei invalwerkzaamheden gaan doen op eh..... Want ik vond het zo sneu van die inspectie, inspectrice dat ik niet aan haar school kwam, waar ze mij graag wilde hebben.

I: #00:21:34-8# Jaja.

B: #00:22:01-4# Heb ik als alternatief gezegd: "Ik kom je helpen."

I: #00:22:03-7# Ja.

B: #00:22:04-8# Maar dat was eh.... Ja, we kregen een huis hier. Dit was een huis van het bedrijf waar mijn man werkte, Berenschot.

I: #00:22:11-6# Ja.

B: #00:22:12-8# En eh....toen heb ik hier gewerkt, nadat de kinderen geboren waren. Heb ik me gewoon aangemeld als invalster. Maar in die tijd kon ik ook mooi die cursus volgen van 't HVO.

I: #00:22:30-5# Jaja.

B: #00:22:38-7# Dus de reden waarom.....

I: #00:22:39-0# Daar heb ik ook een vraag over. Op een gegeven moment -vertelde je- de Mammoetwet, de jaren zestig, werd die ingevoerd, aangenomen, vertelde je. Jo Cals was volgens mij de....

B: #00:22:39-0# Ja, Cals.

I: #00:22:39-1# En eh.... vanuit 't HV werd gepoogd om vormingsonderwijs op, op de Openbare Scholen....

B: #00:22:39-1# Ja, ja.

I: #00:22:50-7# Wat, wat is daar van geworden? Jullie waren bezig om jullie te oriënteren. En ook eh.... te scholen. Maar is 't ook van de grond gekomen?

B #00:22:39-1# Ja, zeker wel! Ja, hier ligt mijn diploma tussen.

I: #00:22:39-1# Ja.

B: #00:23:00-6# Eh....we zijnallemaal gaan werken. Daarna vond ik dat er een leegte was, want we hadden te weinig opleiding. Dus ik heb de heer Schonk gevraagd om hier een paar avonden te komen. En dat clubje hier te krijgen om gesprekstechnieken onder de.....

I: #00:23:23-7# Knie?

B: #00:23:25-6# In de vingers, onder de knie. Je moet er echt je best voor doen om dat eh.... En Schonk kwam zo maar gratis hier naar toe en wij hebben een x aantal avonden met hetzelfde clubje wat die cursus had gevolgd in die huiskamer bij vrienden. En toen zijn we op verschillende scholen gaan werken, zodat we met

elkaar konden overleggen wat voor les gaan we geven en als we die les gegeven hadden weer overleggen wat is er van terecht gekomen.

I: #00:24:01-5# Ervaringen uitwisselen? Ja, ja.

B: #00:24:01-4# Toen vonden we dat we nog te weinig handvaardigheden hadden. He/Henk Bosselaar, die had een idee om in Amstelveen te komen, daar was een mevrouw ook bezig met lesgeven aan Openbare Scholen en zij was meer op spelletjes ingesteld. En dat hadden wij niet gedurfd. Dus toen zijn we met een auto vol daar naar toe gegaan, één keer in de maand om naar die mevrouw te luisteren hoe zij haar werk deed. Dus als de kinderen het goed hadden gedaan dan kregen ze een reep. En dat vonden wij in 't Bussumse clubje niet juist. En één gaf er les in Zaandam, Blaricum, Bussum, Hilversum.

I: #00:24:50-8# Mmm.

B: #00:24:52-4# En het echtpaar wat ik nog ken, wat meedeed, was beiden blind en die gingen met hun kennis naar 't Blindeninstituut. Hoe dat verder is gekomen weet ik niet, maar door deze actie van die mijnheer dacht 'ie ineens: "Ik kan leren, ik ga door." Dus die is de lerarenopleiding gaan doen, helemaal goed, ook een goeie move geweest. Nu, toen was er nog een cursus van eh....eh.... Adrienne van Friesland. Die had eh een werkschuit in Amsterdam, zijn we steeds weer met een clubje naar de werkschuit gegaan om daar weer....

I: #00:25:36-2# Kennis op te doen?

B: #00:25:39-1# Ja. En uiteindelijk heb ik 't vijfentwintig jaar volgehouden, ben op verschillende scholen gaan werken. En door omstandigheden....die blinde dame die had iets voor de cl/ de kinderen gemaakt, wilde ik eh een cadeautje geven. Maar haar cadeautje was de vraag of ik met haar naar de Huishoudschool wilde, want dan kon zij voelen hoe een keuken was. Zij ging blinde kinderen leren koken, zodat ze zelfstandig op kamers konden. Met die move moest ik de directeur van de Huishoudschool hier in Bussum bellen, met 't gevolg dat 'ie zei: "Nou mevrouw: maandag, dinsdag u kunt ook nooit. Wat is er? Wat doet u?" Ik geef les in 't Humanistisch Vormingsonderwijs. "Komt u met die dame naar me toe. De blinde dame naar de kookjuffrouw en u komt bij mij." En toen had ik een baan.

I: #00:26:27-0# Voor de klas?

B: #00:26:29-1# Voor 't Humanistisch Vormingsonderwijs op de Huishoudschool.

I: #00:26:32-4# Ja, ja, goh.

B: #00:26:38-1# En dat.... Daar heb ik dat pensioen nog vol....

I: #00:26:41-3# Ja, hoe dingen kunnen lopen, hè?

B: #00:26:37-1# Leuk, hè?

I: #00:26:35-5# Ja, nou, ja, ja.

B: #00:26:39-5# Ik vond 't doodeng. En dat waren grote meiden.

I: #00:26:48-6# Ja, dat zijn grotere meiden, ja, ja.

B: #00:26:47-2# En maar.... 't is me gelukt.

I: #00:26:50-7# Waren ze d'r, waren ze d'r ontvankelijk voor?

B: #00:26:58-4# Ehhet sprak zich door van: "Ga maar naar haar, hoor, want dat zijn goeie lessen." Dus ik had niet alleen dat ene meisje, maar ook d'r zus en vriendinnetje.

I: #00:27:00-4# Oh, oké.

B: #00:27:00-4# Dus ieder jaar had ik so wie so orde, want ze wisten alwat er wel en niet kwam.

I: #00:27:06-7# Maar, maar dat kon? Dus je kon.....leerlingen van die Huishoudschool konden vriendinnetjes, zusjes meenemen naar jouw vormingsklas?

B: #00:27:16-9# Nee, ze zat/ zaten in de school en ze spraken door hoe het met mij in de les ging. En als dan de volgende lichtung kwam dan wisten ze al dat ze geen gekkigheid konden uithalen. Terwijl ik af en toe moest gaan staan om te kijken: "Hoe groot zijn jullie nou eigenlijk?"

I: #00:27:30-4# Jaja.

B: #00:27:31-9# Want ik ben zenuwachtig.

I: #00:27:35-7# En wat, wat gaf je voor, voor onderwerpen in, in die....?

B: #00:27:36-7# Heel eenvoudig: ik had altijd een tante of een oom, want uit een boekje kon ik geen les geven, d'r waren geen lessen. En die oom woonde soms in Afrika, meestal een tante. Want een oom ligt ook weer heel gevoelig bij, bij, op de Huishoudschool. Altijd een tante.

I: #00:27:56-9# Waarom, waarom is dat? Waarom ligt dat gevoelig?

B: #00:28:04-6# Ja, eh....ze.....daar zeiden ze: "Hoe kan dat nou, dat je zoveel weet?" Ze hebben overal kritiek op. Het zijn fantastische mensen, ze zijn scherp, ze hebben een bijzondere eh....intelligentie, maar ze kunnen jammer genoeg....ze zijn geblokkeerd om te leren.

I: #00:28:24-2# Mmm, mmm.

B: #00:28:17-4# En daarom kwamen ze op de Huishoudschool.

I: #00:28:23-3# Maar een tante was veiliger -begrijp ik- om daar iets over te vertellen?

B: #00:28:24-5# Ja. Maar dat was gewoon, want als ik zei: "Ik wil 't hebben over vriendschap of over ruzie." Dan zeiden ze: "Nee, joh." Als ik dan zei: "Ja maar mijn tante heeft net ruzie gehad met de burens, hè." "Ja dat hebben wij ook."

I: #00:28:40-7# Ja, ja dus een praktisch voorbeeld....

B: #00:28:45-8# Was beter.

I: #00:28:41-4# Ja. Dat soort onderwerpen.

B: #00:28:42-4# Ja.

I: #00:28:44-7# En 't, en dat werd erg geapprecieerd, begrijp ik?

B: #00:28:57-5# Ja, ik heb 't eh....bijna veertien jaar gedaan.

I: #00:28:57-5# Mmm, mmm.

B: #00:28:53-7# Eerst negen uur en later vier uur door hervorming van lesrooster.

I: #00:29:00-5# En 't was hier in Bussum?

B: #00:29:04-6# Ja.

I: #00:29:05-7# Kom je die meisjes nog wel eens tegen? Die oud-leerlingen?

B: #00:29:05-5# Ik heb die meisjes ook mee naar Friesland genomen, een weekend.

I: #00:29:04-7# Echt waar, ja?

B: #00:29:07-9# Ja, vonden ze prachtig. En iedere keer als een klas afscheid moest nemen, mochten ze ook hier komen. Maar ik heb ze ook wel eens een weekend meegenomen.

I: #00:29:16-2# Leuk zeg, ja, ja.

B: #00:29:20-7# En zo ook de kinderen van de....., van de humanistische vormingsgroep uit Muiderberg, die zijn ook allemaal een keer.... Allerlei ouders die brachten. Maar die mochten een weekend mee.

I: #00:29:38-3# Ja, ja, interessant. Leuk, actief ook.

B: #00:29:36-5# Ja, dat is toch leuk?

I: #00:29:36-0# Ja, zeker.

B: #00:29:37-8# Mijn eigen kinderen mochten ook als ze in de laatste klas zaten een weekend de kinderen meenemen. Als je dat eenmaal gedaan hebt, dan weet je hoe het moet.

I: #00:30:01-0# Maar 't is in 't kort jouw geschiedenis, hè, dus: in de, in de Zaanstreek geboren, moeder eh vanwege haar scheiding jouw opvoeder, zal ik zeggen. Is allemaal goed gegaan.

B: #00:29:59-2# Ja.

I: #00:30:00-2# Jouw moeder was een actieve, inspirerende vrouw, begrijp ik, om dat samen te vatten. Basisschool, lagere school, MMS, vervolgens naar de Kleuteropleiding en daarnaast allerlei cursussen gericht op 't vormingsonderwijs. U bent uiteindelijk ook docent vormingsonderwijs op de huishoudschool in Bussum.

B: #00:30:19-1# Ja.

I: #00:30:20-2# Maar jouw man: Jan heette 'ie, Jan Tromp, wat, wat was zijn....want hij ook lid van 't HV?

B: #00:30:29-0# Ja, zeker.

I: #00:30:31-3# En ook.... Je zegt het met zoveel stelligheid, dat ik er vanuit mag gaan dat hij daarin ook actief was?

B: #00:30:43-3# Ja, zeker, Jan Tromp die heeft dus die scheiding van 't Humanistisch Verbond eh bewerkstelligd, mede bewerkstelligd. En die heeft daarvan ook nog een gespreksgroep overgehouden en daar zat onder andere ook de man van Humanitas bij, naar mijn mening. Goed, dat weet ik niet meer precies.

I: #00:31:03-5# Nee, nee.

B: #00:31:13-8# Dat was buitengewoon interessant, dat je 't lef had om van 't HV af te scheiden.

I: #00:31:27-2# Ja, afsplitsing, ja. En dat was in de jaren zestig, zeventig?

B: #00:31:27-6# Eerder zeventig, tachtig.

I: #00:31:26-9# Jaja.

B: #00:31:26-9# En eh.... daar hebben we geprobeerd om een eigen gezicht aan te geven. Maar ik moet je eerlijk zeggen, dat ik aan de kant heb meegelopen.

I: #00:31:42-1# Maar jij was 't wel eens met de splitsing?

B: #00:31:53-4# Ja zeker. Ja, ja. En de splitsing kwam, omdat er teveel politiek in de, in 't HV zou komen. Dit is wat mij is bijgebleven. Terwijl 't allemaal politici waren die d'r bij zaten, hoor. Eh ja....

I: #00:32:03-8# Zoals Von Hoff?

B: #00:32:08-7# Ja, Von Hoff.

I: #00:32:09-1# Men vond dat, dat 't HV teveel politiseerde? Dat was 't?

B: #00:32:10-0# Ja, dat was de reden want 't moet een geestelijke stroming blijven.

I: #00:32:17-9# Jaja.

B: #00:32:13-6# En we hebben juist gepleit dat 't eh..... kerk en staat uit elkaar zouden worden gehouden.

I: #00:32:25-4# Gescheiden, ja, ja.

B: #00:32:28-1# En nu ging 't een beetje een kant op.... Dat waren.... Niet iedereen was 't met iedereen eens.

I: #00:32:28-3# Nee, nee.

B: #00:32:29-6# Eh ...d'r zat nog een mevrouw bij uit Den Haag, haar man zat in de Eerste Kamer. Dus 't waren niet alleen maar goedwillende burgers, maar 't waren

I: #00:32:45-7# Mensen met aanzien?

B: #00:32:49-0# Ja, nou eh....nee hoor niet met aanzien, daar houden we niet van.

I: #00:32:53-2# Met, met positie?

B: #00:32:48-6# Ja, ja met een verworven positie.

I: #00:32:53-6# Ja, ja. En eh....dus een afsplitsing vanwege eh....politieke karakter, dat 't HV steeds meer aannam.

B: #00:32:59-0# Ja, ja.

I: #00:33:01-0# Wat.... Hoe lang heeft die club bestaan? Wat, wat deden zij dan? Ik bedoel: was, was 't levensvatbaar?

B: #00:33:21-8# Ik denk 't niet.

I: #00:33:13-4# Nee.

B: #00:33:14-7# Ik denk 't niet. Ik denk dat 't een jaar of vier bestaan heeft.

I: #00:32:47-1# Mmm.

B: #00:32:47-1# En eh....nee ik zou 't, ik weet 't niet precies. Ik had de kleine kinderen, m'n man werkte zich eh....

I: #00:33:25-4# Een slag in de rondte.

B: #00:33:30-1# In de rondte. Eh....vormingsonderwijs.....ik heb er weinig.... Ze hadden hier wel vergaderingen en eh....ze gingen ook naar andere adressen. Maar ik heb daar ook geen papieren meer van kunnen vinden.

I: #00:33:36-7# Het staat ongetwijfeld in de 'Flokstra' zo heet 't boekje.

B: #00:33:41-8# Moet vast zijn. Maar wat ik er zo belangrijk van heb gevonden is dat het een gespreksgroep is gebleven. Ook al zijn teruggegaan naar 't HV. En eh....

I: #00:34:00-0# Maar hebben ze, hebben ze ook invloed gehad op 't HV? Bedoel heeft 't HV zich iets aangetrokken van de argumenten om de scheiden van 't Verbond?

B: #00:34:11-8# Weet ik niet. Von Hoff is overleden. Bob van Noordwijk, Bob van Noordwijk een bioloog uit Zeist? Nee....die richting. Die was er heel actief in. Overleden, zijn vrouw ook die heeft in 't hoofdbestuur gezeten. Was ook....van natuurmonumenten mensen. Ja en Bob van Noordwijk zat ook in Strasbourg? Hele belangrijke mensen voor 't Verbond. En Niek Huizer ook overleden. Ook van die belangrijke kopstukken.

I: #00:34:58-8# En jouw man is ook overleden?

B: #00:35:03-4# Mijn man is jammer genoeg ook overleden.

I: #00:35:03-4# Ja, ja. Dus ze, ze hebben lang een gespreksgroep gehad, maar meer eh voor zich zelf dan om daarmee invloed uit te oefenen op 't HV?

B: #00:35:10-5# Ja, nou invloed op jezelf en dan vanzelf op 't HV. Nee, ze waren Jan Tromp was niet in 't hoofdbestuur of in elk, welk bestuur van 't H.V. dan ook.

I: #00:35:24-1# Nee, maar hij ging altijd wel mee naar de bijeenkomst van zondagochtend?

B: #00:35:25-8# Ja, dat verwaterde ook hoor.

I: #00:35:25-3# Vanwege z'n werk ook?

B: #00:35:26-4# Nou vanwege....ik weet 't niet. We hebben niet veel.... Ik kan mij niet

herinneren dat we na 1970 nog eh....bijeenkomsten hadden van de zondagochtend, maar er kwam ook geen alternatief.

I: #00:35:49-4# Het was doodgevallen als het ware?

B: #00:35:47-3# Voor ons.

I: #00:35:49-2# Voor jullie. Maar de gemeenschap Bussum bestond nog wel?

B: #00:35:57-5# Ja.

I: #00:35:58-8# En die zondagochtendbijeenkomsten werden d'r altijd wel gehouden. Maar was, was er geen periodiek wat jullie kregen? Een blaadje?

B: #00:36:03-3# Ja, dat hebben we ook. Ja, zeker.

I: #00:36:00-9# Een blaadje waarin die ochtenden werden aangekondigd en zo?

B: #00:36:03-7# Ja, dat hebben we nog. En nu hebben we 't samen met Almere en Hilversum.

I: #00:36:07-6# Het is een grote kring geworden ook....

B: #00:36:15-2# Om de mensen bij elkaar te houden, ja.

I: #00:36:19-0# Ook om die gemeenschappen enigszins levendig te houden, want 't kalft af, neem ik aan?

B: #00:36:23-0# Ja.

I: #00:36:24-1# Ja, ja. Maar als ik het goed begrijp, Annechien, dan zeg je tot ongeveer 1970 en daarna is het wat ingezakt wat jullie betreft. En hebben jullie bijeenkomsten ook niet meer bezocht. Maar wel door middel van 't blaadje -omdat zo te zeggen- ben je op de hoogte van wat er zo speelt in de gemeenschap.

B: #00:36:36-7# Precies.

I: #00:36:38-6# En dat doe, lees je nog steeds?

B: #00:36:37-7# Ja, zeker.

I: #00:36:39-5# En ehroept dat ook niet op om eh weer eens wat te gaan of naar zo'n bijeen/bijeenkomst te gaan, of?

B: #00:36:52-0# Eh....ze....d'r is een koffie ochtend in de HEMA in Hilversum, één keer in de maand.

I: #00:36:53-2# Ik daar eh.....misschien Tilly de Waal die ken je vast wel.

B: #00:37:01-7# Die ken ik: die is en, en. En een actieve vrouw.....

I: #00:37:02-4# Daar ben ik geweest, daar ben ik geweest.

B: #00:37:05-3# Geweldig.

I: #00:37:05-7# Op een gegeven moment had ik haar iets opgestuurd wat ik van haar geleend had. En ik kreeg een prachtig briefje terug en toen zei ze: "Ik zou 't leuk vinden je nog eens een keer te ontmoeten. En wij zitten altijd bij de HEMA in Hilversum om, om met een aantal, met een aantal mensen...." Maar goed, dat vond ik zo aardig van d'r. Was een buitengewoon....

B: #00:37:13-7# Een buitengewoon interessante familie. Tjonge die weten veel en alles paraat. Nee, maar goed.

I: #00:37:32-4# Maar goed, dus eh.... je weet er dus van, maar je houdt je wat op afstand?

B: #00:37:41-3# Ja, Het enige wat ik doe is nog steeds huisbezoek.

I: #00:37:26-9# Oh, ja wat, wat is de reden waarom, waarom ga je niet naar zo'n bijeenkomst in de HEMA?

B: #00:37:54-2# Ik zou 't je.....Ja, ja....kan ik het op de fiets redden?

I: #00:37:59-1# Ah, het is de mobiliteit?

B: #00:37:58-8# Nee, hoor, nee, 't is flauwekul, 't is gewoon flauwekul. Ja, wat moet ik daar? Ik heb reuze respect voor Tilly de Waal. Maar ja, nee, ik wil er graag heen voor hen en zij vinden 't leuk als ik kom. Nee, ik denk niet dat 't wat wordt. Iedere keer ben ik 't van plan en schrijf ik 't in mijn agenda. Wat ik wel doe is dan met die blinde dame, die ik vanaf 1962 ken, die is inmiddels ook weduwe, één keer in de maand doen we iets. Koffie drinken bij de HEMA in Bussum. En dan gaan we gewoon.... Of ik ga naar een nieuw bedrijf of winkel of wat dan ook. En dan vind ik dat ze alles mag zien en voelen. En dan stap ik dan ook met haar de winkel in met deze mededeling. En dan heeft ze weer wat te vertellen als ze weer gasten krijgt, denk ik dan.

I: #00:39:12-1# Jaja.

B: #00:39:14-1# En dat is ook wel zo, want we zijn in Laren geweest toen de olifanten daar buiten stonden. Kon ze ze..... Nou ze wist wel hoe een olifant was, maar toen ze hem voelde was 'ie toch anders dan ze dacht.

I: #00:39:19-4# Mmm.

B: #00:39:19-4# Doet er niet toe. Dus de fysiotherapeut werd gevraagd: "Heb je de

olifanten in Laren al gezien?" "Nee" zei die jongen "Ik heb er nog geen tijd voor gehad."

I: #00:39:28-0# Ja, grappig.

B: #00:39:28-0# Maar dan is zij d'r geweest.

I: #00:39:31-9# Jaja. Maar, dat, dat doe je een keer per maand?

B: #00:39:37-3# Ja.

I: #00:39:33-6# En leg je nog meer bezoeken af aan....?

B: #00:39:38-8# Ik zou geen andere leden van 't Verbond weten hier in Bussum. Heel gek.

I: #00:39:43-8# Ja. Maar jij bent ook nooit benaderd vanuit de gemeenschap Bussum-Almere-Hilversum?

B: #00:39:52-7# Ja, ik ben nog wel eens naar Almere gegaan op een avond. Nee, dat ben ik ook niet. Dan hebben ze interessante avonden in eh..... Almere.

I: #00:40:03-8# Ja, vindt je dat jammer of verbaast je dat, dat er geen contact wordt onderhouden met....?

B: #00:40:03-2# Ach, dat zijn we gewend van 't Verbond.

I: #00:40:10-7# Vertel 'es? Wat? Is, is....?

B: #00:40:16-0 Ik heb natuurlijk een enige tijd gehad toen we hier pas woonden, maar toen waren we allemaal jong. Allemaal jonge gezinnen en toen hadden we een gemene deler.

I: #00:40:20-9# Ja, ja.

B: #00:40:21-2# En onze kinderen zijn uitgewaaierd, en de gezinnen zijn soms opgesplitst en iedereen heeft z'n weg.

I: #00:40:05-1# Maar, maar zeg je dat 't Verbond ook niet goed in staat is om mensen bij elkaar te houden?

B: #00:40:50-9# Ja, dat zeg ik. Ja, dat zeg ik.

I: #00:40:05-3# Ja, ja.

B: #00:40:05-4# Ja, dat is heel jammer. Want ik heb natuurlijk ook wel eens in een dipje gezeten waarvan ik dacht: "Wat doe ik? Moet ik een geestelijk raadvrouw vragen?"

I: #00:37:53-7# Ja.

B: #00:40:58-8# En ook ken ik Corrie Rutgers goed en zij heeft ook in een dipje gezeten na 't overlijden van haar man. Maar....zij heeft weer een ander die ze goed kent of zo, maar..... Ja, ik weet 't niet. Nee, dat is wel een eh, een leegte in 't Verbond. Ik wil 't Verbond daar geen schuld van geven, want dan moet ik bij een kerk gaan misschien. En daar is 't misschien ook niet. Want wat zoek je? Je zoekt een persoon waar je tegen aan kunt praten, dan kun je ook een bandrecorder nemen.

I: #00:41:16-1# Nou, die reageren niet, hè? Bandrecorders?

B: #00:41:30-9# Ja, maar dat moet ook niet want je hebt je eigen gedachten, je eigen gevoelens. En als je je gevoelens uitspreekt, dan zeggen mensen: "Dat lucht op." Maar dan krijgen ze een andere vorm, door dat degene die naar je kijkt een antwoord geeft, waardoor je verwaald raakt. Je kunt volgens mij het beste je gevoel bij je houden en zorgen dat je door de vrijheid uit je gedachten een oplossing vindt. Je moet niet verwachten dat een ander je kan helpen met niks. Soms kun je je uitspreken waardoor je zelf een vrije gedachte krijgt.

I: #00:42:07-2# Of op een andere gedachte komt.

B: #00:41:44-1# Of op andere gedachte komt. Maar dat is niet de ander die je kan helpen.

I: #00:41:16-1# Nou, eh....eh.... de ander kan je mee helpen om anders te gaan denken of een ander standpunt in te nemen.

B #00:41:16-1# Precies, maar dat komt omdat je 't even uitspreekt en je hoeft dan geen antwoord te verwachten, want dat komt dan bij je..... van jezelf.

I: #00:41:16-1# Maar eh....kijk, je zegt enerzijds: dat is een leemte in 't Verbond. Dus 't....als ik 't goed zeg: de relatie tussen de leden en 't Verbond als organisatie die is waterig -zal ik maar zeggen- of los. En 't Verbond eh doet ook geen moeite om de leden, zekere ou/oudere leden, om die te benaderen. Of?

B: #00:43:08-7# Te binden.

I: #00:43:08-0# Ja.

B: #00:43:09-3# Ja, maar ik, ik vind zoals het is....het zij zo.

I: #00:43:19-3# Je verwacht 't ook niet?

B: #00:43:23-0# Nee, nee, nee.

I: #00:43:19-5# Nee.

B: #00:43:21-1# Ik weet wel dat eh Emmen..... had een hele bijzondere gemeenschap waar ze ook veel samen deden.

I: #00:43:28-3# Jaja.

B: #00:43:29-8# Waar....

I: #00:43:32-2# Maar, maar dat zijn de gemeenschappen. 't HV staat hier -zal ik zeggen- en er omheen zijn dan die gemeenschappen als een soort satellieten gegroepeerd. En daarbinnen is die samenhangigheid veel groter en, en de wil om elkaar te ontmoeten. Waar we het nu over hebben is de, de af/afstandelijkheid van 't HV ten opzichte van de leden?

B: #00:43:54-4# Ik durf er niet over te oordelen. Ik voel me d'r wel bij, eh.... ik vind 't geen schuld. Het ligt waarschijnlijk aan mij, want ik ben..... ik hou van schaatsen. Ik ga iedere maandagavond naar Utrecht om te schaatsen, dat doe ik nu meer dan twintig jaar. Ik ben niet in staat gebleken om in die twintig jaar iemand in Bussum aan me te binden om mee te gaan naar 't schaatsen. Dat zegt iets over mij. Overal heb ik nu foldertjes gelegd bij de fysiotherapeut en noem maar op. En....ik denk dat 't dus aan mij ligt.

I: #00:44:36-0# Ja, wat, wat v/voor foldertjes?

B: #00:44:41-0# Over 't schaatsen.

I: #00:44:37-3# Oh zo, jaja.

B: #00:44:37-8# Hè, van je uitnodiging om mee te gaan, niet van mij uit, van 't hoofdbestuur van de..... schoonrijgroep. Dus: ik kan ook niet zeggen 't Verbond laat mij in de steek. Ik wil 't zelfs niet eens uitspreken eigenlijk.

I: #00:45:00-4# Nee, nee, maar d/dan zeg je met zoveel woorden: "Ik ben zo gesteld op mijn zelfstandigheid....."

B: #00:41:16-1# Nee, ik ben niet zo gesteld op mijn zelfstandigheid, maar ik heb niet het vermogen meer.

I: #00:45:08-6# Om te binden?

B: #00:45:10-9# Denk ik. Ik, ik kan d'r geen andere vorm voor vinden.

I: #00:45:18-4# Nee, nee.

B: #00:45:18-4# 't Is mijn eigen schuld. Ja, als ik iedere maandag naar de HEMA ga, dan, dan komen die mensen misschien ook 'es hier naar toe. Maar wat, wat moet ik: ik heb 't druk. Ik heb er geen tijd....Nee, hoor, nee dat is onzin: als je iets wilt dan maak je tijd. Ik wilde nog even terug naar Jan Tromp.

I: #00:45:49-7# Ja, Jan, ja.

B: #00:45:49-7# Want hij heeft ook eh.....in 't bestuur gezeten van eh....de Vereniging voor Euthanasie 'De Einder'. En hij heeft in 't bestuur gezeten -wat ik eigenlijk eerder zou moeten noemen- van Humanitas.

I: #00:46:06-8# Aha.

B: #00:46:06-8# Dat vind ik ook wel heel erg belangrijk en ook wel heel erg fijn dat 'ie dat gedaan heeft met z'n drukke werkzaamheden, dat 'ie toch nog kans zag om eh.... andere dingen te doen dan alleen werk.

I: #00:45:46-7# Ja, ja. En eh wat was hij in 't bestuur van. van Humanitas? Van 't landelijke Humanitas of van de plaatselijke afdeling?

B: #00:46:39-6# Nee, landelijk. Ja, dat is plaatselijke is....Nee landelijk vind ik bijzonder.

I: #00:46:43-2# En wanneer is dat geweest? Vanaf de oprichting, '48?

B: #00:46:43-2# Nee, nee zeker niet. Eh... in de tijd van die afsplitsing van 't Verbond, ja. Toen was er.....ehtoen 't al..., in Amsterdam was 't hoofdkantoor. En eh.... ik wil nog even zeggen, dat ik vijftientig jaar humanistisch vormingsonderwijs gegeven heb en daar een mooi hangertje voor gekregen heb van 't Verbond. Ook niet te verwaarlozen.

I: #00:47:11-0# Draag je dat nu ook?

B: #00:47:14-5# Nee, ik heb 't weggeven aan iemand die 't heel graag wilde hebben. En ik heb dit speldje van 't HV gekregen, mag je ook terug hebben.

I: #00:45:16-3# Waarom?

B: #00:47:34-1# Tja ik vind 't zo schattig, echt zilver, je ziet 't. En ik wou nog iets zeggen....

I: #00:47:35-9# Maar je vindt 't schattig en je wilt 't teruggeven?

B: #00:47:43-8# Ja, ik ben, ik ben zo langzamerhand oud.

I: #00:45:16-7# Aha.

B: #00:47:44-8# Wat moet ik? En dan wil ik nog zeggen: die HJG-Co tijd daar zitten foto's hier van in. En toen onze kinderen groot waren en Truus, Tries onderwijzeres was aan een school en reizigers tekort kwam voor een reis naar Rusland. Heeft ze ons HJG-ersOh dat hebben we gedaan: we hebben weer een reünie gehad met die HJG-ers en dat is door een aantal mensen georganiseerd. Daardoor hadden we elkaar weer gesproken. Ergens zijn we geweest. Maar toen later zijn we met een

deel van die reünie mensen op reis geweest naar Rusland en dan Hongarije. En eh....daar waren ook anderen uitgenodigd om mee te gaan met die reis, maar die moesten aan onze omgangsvormen wennen. Want mijn Jan en eh Kees Luijendijk, die hadden een zware discussie 's-morgens bij de ontbijttafel en die gingen nogal tekeer. En toen zei Jan: "Die vreemde gasten, die ook bij ons sub-gezelschapje hoorden, die dachten: moet ik hier nog veertien dagen mee optrekken, dat gaat me niet lukken. " Waarop Jan even tussendoor zei: "Ach geef mij even de jam of de kaas?" Toen dachten ze: "Oh het valt wel mee."

I: #00:49:20-1# 't Is een gewoon mens.

B: #00:49:17-2# Maar dit was gewoon voertaal tussen de HJG-ers, zal ik maar zeggen. Je kunt.... kon daar alles tegen zeggen. Dat vind ik wel....dat is nou de typering van vrienden en vrienden.

I: #00:49:33-2# Ja, ik begrijp 't. Maar Jan was dus actief bij Humanitas, in, in de gemeenschap?

B: #00:49:44-4# Nee, niet in de gemeenschap, in 't hoofdbestuur.

I: #00:49:40-6# Hoofdbestuur, ja.

B: #00:49:45-1# En eh...club 't Einder, de Einder, vrijwillige euthanasie. Ben ik ook voor.

I: #00:50:00-0# Dus die hele discussie, die nu gevoerd wordt over zelf kunnen bepalen wanneer je wil overlijden.

B: #00:50:03-0# Graag, ja, ja. Ik heb dat in februari gedacht: "Nou is 't wel genoeg." En waarom weet ik niet, maar meer geestelijk dan lichamelijk. Maar daar ben ik overheen. De huisarts is op de hoogte, niet van februari van dit jaar, maar eh... ik wil wel als 't genoeg is dat 't genoeg is. En dat wil ik bepalen.

I: #00:50:31-0# Ja.

B: #00:50:31-5# En wanneer is 't genoeg? Nou als ik m'n kinderen.... Als ik niet meer zelfstandig kan handelen.

I: #00:50:40-7# Ja, maar 't lijkt er op dat dat nog heel ver weg is voordat je dat niet kunt.

B: #00:50:44-5# Ik ben -zeg ik aldoor-net zeventig ben geworden. En dat bevalt me uitstekend want anders zegt iedereen: "Oh schaats je nog, alsjeblieft zeg, blijf thuis anders breek je wat." Hallo.

I: #00:50:56-5# Hallo, ja. Maar misschien een wat indiscrete vraag: maar in februari heb je dus gedacht....

B: #00:50:58-4# "Nu is 't genoeg."

I: #00:50:56-1# Nou is 't genoeg geweest. Maar

B: #00:50:58-8# Waarom? Ja, ik weet 't niet maar 't was allemaal zo grauw en naar en eh vervelend. Ik dacht: "Dit is niet leuk."

I: #00:51:11-0# Nee.

B: #00:51:12-8# Ik wilde 't niet langer.

I: #00:51:10-3# Maar was, was, was je aan 't vereenzamen of?

B: #00:51:22-0# Ik denk 't. Door mij zelf hoor. Want als ik m'n telefoon pak en m'n vrienden bel en in m'n auto stap, kan ik overal heen. Kinderen bellen kan ik ook. Maar ik had één van de kinderen gebeld.

I: #00:51:29-7# Hoeveel kinderen heb je?

B: #00:51:35-0# Drie meisjes. Eh....twee meisjes en een jongen. En vijf kleindochters. Een dochter in Hilversum, die is logopediste en die heeft een aantal vestigingen. En een zoon, die is helicopterpiloot en die woont in Noord-Holland.

I: #00:51:53-2# En een dochter die hoogleraar is.

B: #00:51:53-5# En in Vietnam op dit moment. Want ze is dit jaar voor 't eerst begonnen in Vietnam, daarvoor zat ze in Amerika. Maar dat heeft Jan.... En Kees Luijendijk heeft haar nog een boek gegeven toen ze d'r eh.....

I: #00:51:55-2# Gepromoveerd?

B: #00:51:55-4# Nee, toen ze haar diploma kreeg in Amsterdam. Maar daarna had ze een uitnodiging om naar Nottingham te komen om te promoveren in 't vak Virtual Reality, Psychologie en Informatica. En informatica was Jan z'n vak, dus die vond dat wel heel erg leuk. Maar verder heeft 'ie de opleiding van de..... Anneke heeft haar logopedie opleiding wel gevolgd en afgemaakt en behoorlijk goed afgestudeerd. En dat heeft Jan ook meegemaakt.

I: #00:52:36-9# Wanneer is Jan overleden?

B: #00:52:40-8# Eh... op zesenzestigjarige leeftijd. Ja, dat was heel sneu, in '96.

I: #00:52:50-3# Vlak na zijn pensionering?

B: #00:52:50-3# Ja, ik denk dat 'ie daar heel erg last van heeft gehad. Maar hij had een x aantal hersenbeschadigingen opgelopen, kleine tia's. En eh nee...dat vond 'ie niet leuk.

I: #00:53:04-0# Meer dan twintig jaar geleden?

B: #00:53:08-6# Ja, heel jammer. Want daarna is het juist zo leuk geworden: de meis/ kinderen....

I: #00:53:19-8# Kleinkinderen.

B: #00:53:19-8# En de kleinkinderen. En ja, knutselen. Tweede huis: de boerderij.

I: #00:53:19-0# Ja, ja. Maar even terug na die februari, dus die dip van je: hoe ben je daar uitgekomen?

B: #00:53:36-7# Dat weet ik niet. Weet ik niet. Wat ondernemen denk ik.

I: #00:53:36-8# Ja.

B: #00:53:37-8# Ja. Maar ik weet nu het voelt, dat vind ik wel een ervaring.

I: #00:53:47-0# Ja, als je diep in de put zit?

B: #00:53:47-3# Nee, niet diep in de put zit. Als je denkt.... Nog erger, als je denkt: " 't Leven is genoeg." Die ervaring heb ik nu. Het kan weer gebeuren en dan is 't niet meer zo erg, want daarna is 't beter.

I: #00:53:26-6# En je weet dan dat je er weer uit kan komen?

B: #00:54:05-8# Ja ja, dat vind ik heel bijzonder. Want ik had één van de kinderen gebeld en gezegd, dat ik me niet lekker voelde. Maar dan zeg ik ook heel voorzichtig: "Ik voel me niet lekker." En toen zei ze: "Nou als je weer komt, neem je agenda mee dan maken we een afspraak." Dus dat was in februari en in april had ze tijd. Toen dacht ik: "Wat is eigenlijk tijd?" Voor mij was 't nood. En voor haar was 't echt agendatijd, april tijd. Kloktijd en gevoelstijd.

I: #00:54:34-0# Maar begreep zij wat jij zei, toen jij zei: "Ik voel me niet lekker"?

B: #00:54:40-5# Nee, dat heb ik natuurlijk niet duidelijk genoeg gezegd. Ik had moeten zeggen: "Je moet komen." Maar ja, zo ben ik en zo zijn anderen. En dat is heel erg bijzonder.

I: #00:54:53-9# Jaja. Maar in ieder geval dat telefoontje en die uitnodiging -ze heeft tijd vrijgemaakt in haar agenda- dat heeft jou weer een perspectief gegeven, zeg maar?

B: #00:55:04-1# Nee, dat denk ik niet. Nee, dat denk ik niet. Weer denkwerk. Ja, heel bijzonder.

I: #00:55:07-6# Ja.

B: #00:55:10-0# Nee, als jij me belt dan kom ik er aan. Maar dat is een verkeerde uitspraak van mij geweest, ik moet duidelijker zijn.

I: #00:55:29-4# Nou ja, 't is ook heel wat om te zeggen van: "Voor mij hoeft 't niet meer."

B: #00:55:28-9# Daar kwam 't op neer.

I: #00:55:28-9# Daar kwam 't op neer. Dus je om/omfloerst dat als 't ware.

B: #00:55:33-1# Ja. Van: "Ik voel me niet lekker" Dat is nogal een verschil.

I: #00:55:46-2# Neem maar een aspirientje dan, hè?

B: #00:55:42-7# Ja, bespottelijk toch?

I: #00:55:45-8# Ja, nou ja.

B: #00:55:46-2# Maar ik ben natuurlijk in deze laatste jaren zo gewend alles zelf te regelen. Eh....toen mijn schoonzoon pas in 't leven kwam, in ons leven kwam dan zei ik: "Dit is stuk of dat is stuk." Dan zei 'ie: "Dan moet je er een mannetje bij halen." 't Zou niet in me opgekomen zijn: ik doe alles zelf. De dakgoot schoon, eh ik ben met elektriciteit bezig want ik heb kortsluiting. "Nou waar zit dat?" Zoeken, zoeken. Ik heb 't niet geleerd, maar ik heb 't afgekeken van Jan.

I: #00:56:20-9# Ja, ja. Maar hebt u er wel eens gedacht om een partner te nemen of niet?

B: #00:56:34-0# Nee, nee, absoluut niet, want van deze moet ik links lopen, van die moet ik rechts lopen, en van een ander rechtuit. Nou dat gaat niet. Ik ben gevormd in 't leven, wat ik heb geleefd. En dan vind ik dat niet....nee, dat is het voor mij niet. Ik vind een vriendschap heel bijzonder en ik hou daarvan. Maar niet om echt alles te delen, want dat is een naar gevoel als mensen afkeuren wat je in je leven hebt gedaan.

I: #00:55:46-1# Mmm. Eh....nog een vraag over de relatie met 't humanisme. Toen je je in februari gewoon slecht voelde, heb je dan ook iets aan, aan 't humanisme als levensbeschouwing of niet? Wat, wat gaat er dan door je heen, zal ik zeggen?

B: #00:57:23-2# Nou niks van 't HV maar ook niet van een andere partij of wat.... M'n ouders of zo. Nee, er ging niks door mij heen. Zitten, zitten en veel televisie kijken. Nou, ledigheid is des duivels oorkussen. Nee, er ging niks door mij heen. Genoeg is genoeg. Ik heb 't fantastisch gehad, ik heb 't fantastisch.

I: #00:55:47-9# Ja, ja. Maar wat, wat betekent dat Humanisme nu voor jou? Want je bent lid en eh....je, je als ik je zo hoor en wat je allemaal doet, dat verhaal van die blinde vrouw, daar zit een hele grote menslievendheid achter, denk ik.

B: #00:55:48-4# Nou, wat ik altijd denk dat ik een hoog in mijn vaandel heb, dat mensen mogen denken zoals ze denken. En ik had de indruk, dat er veel mensen waren die anderen wilden opleggen wat er gebeuren moest en daar heb ik een hekel aan. Nou, dat zeg ik eigenlijk net hiervoor ook al.

I: #00:58:30-4# Ja, ja. De ene vraagt links, de andere vraagt rechts en de andere vraagt het midden te lopen.

B: #00:58:54-2# Maar je mag doen, zoals je bent. En dat vind ik juist het hoge goed van 't HV: je mag zijn wie je wil, je mag geld geven als je wil, je mag wegblijven, je mag komen. Nou dat is toch een hoog goed. Je.... En dat eh....zo wil ik leven en zo wil ik ook uitstralen. Het lukt me niet altijd, want ik heb ook wel snel een oordeel van die is gek of.... Ja, ik ben 't zelf ook, ik ben zelf ook af en toe zo gek. om iets te willen of te wensen, maar dat is menselijk. Als je je realiteit maar houdt. Ik heb er geen mooie zinsnede voor.

I: #00:59:33-4# En wat, wat bedoel je daarmee met "Als je de realiteit maar houdt"?

B: #00:59:35-3# Wat kan en wat niet kan. Wat geoorloofd is en wat niet geoorloofd is. Dat zijn mijn eigen normen en waarden.

I: #00:55:33-3# Mmm. Ja.

B: #00:59:46-5# En misschien heb ik die wel gewoon al meegekregen in mijn opvoeding, ik weet 't niet.

I: #01:00:00-3# Vanwege je moeder?

B: #01:00:00-9# Nou en m'n vader ook, en mijn grootouders niet te vergeten, de familie.

I: #01:00:03-2# Ja, ja. Eh.... we hebben al een heleboel....ik zie dat je een heleboel te vertellen hebt Annechien. Eh, eh jullie hebben drie kinderen gekregen?

B: #01:00:18-7# Ja.

I: #01:00:19-9# Was er sprake een humanistische opvoeding of niet?

B: #01:00:25-4# Ja, zeker. Ja, zeker dat was die EO uitzending 'Opvoeden zonder een God', ja.

I: #01:00:27-4# Ja, wat hiel/ wat houdt dat in een humanistische opvoeding?

B: #01:00:37-9# Het ontwikkelen....het stimuleren van eigen talenten. Niet zo vrij als een vogeltje, hoor.

I: #01:00:45-2# Nee, nee.

B: #01:00:46-9# Met regels, toch wel duidelijke regels.

I: #01:00:46-2# Ja.

B: #01:00:47-1# En 't is me niet altijd gelukt om 't goed te doen, maar achteraf gezien hebben ze een goeie basis en zijn 't buitengewoon aardige mensen. En ze zijn.....En 't zijn ook mensen, die iets voor anderen zijn.

I: #01:01:04-5# Zijn ze ook lid geworden van 't HV?

B: #01:01:11-8# Dat heb.... Nee, jammer genoeg niet.

I: #01:00:57-7# Nee.

B: #01:01:10-7# Maar ze zijn geen lid van een andere partij of groepen. En geen levensbeschouwelijke groep. Ze zijn neutraal gebleven en dat vind ik wel fijn. Ze hadden een godsdienst mogen aanhangen, daar had ik ze vrij in moeten laten. Maar dat me zwaar gevallen. Dus ik heb ze in vrijheid opgevoegd maar wel gebonden.

I: #01:01:46-0# Maar als ze lid waren geworden van een kerkgenootschap....

B: #01:01:56-7# Dan zou ik toch nog wel even een woordje met ze spreken. Dat zou ik jammer gevonden hebben.

I: #01:01:58-6# Dat is niet gebeurd?

B: #01:02:03-0# Nee, dat is niet gebeurd.

I: #01:01:57-3# Nee, nee.

B: #01:01:57-6# Nee. En misschien heeft dat huis in Friesland daar ook wel aan bijgedragen. Want eh... we gingen daar alle vakanties naar toe en daar waren ze vrij als ze wilden zijn. Buitenspelen, van de natuur genieten, ik ben niet aldoor met ze op pad gegaan en daar hebben ze zich zelf heel goed kunnen ontwikkelen.

I: #01:02:21-3# Ja, ja en zo ho/ en zo moet 't ook, vind ik.

B: #01:02:27-3# Ja.

I: #01:02:26-8# Ja, ja.

B: #01:02:27-1# En daar kwamen ze toch ook met religieuze families in contact en die religie hebben ze niet overgenomen. Terwijl ze daar aten en speelden. Wij altijd op zondag daar waren en in onze ouwe plunje liepen om te knutselen of om, om te spelen. Onze kinderen hadden geen zondagse kleren.

I: #01:02:51-6# Nee, nee. Eh....eh....

B: #01:02:54-3# Wat wilde je zeggen?

I: #01:02:59-1# Nou, jullie liepen er bij in, in vrijetijd kleding en de kerkgangers in 't zwart en noem maar op.

B: #01:03:05-Ja, zou kunnen. Heb ik niet gezien, maar 't zou kunnen.

I: #01:03:14-3# Eh...dus humanistische opvoeding, dat heb je net volmondig bevestigd. Dat bestond uit vrijlaten in hun eigen ontwikkeling....

B: #01:03:27-4# Stimuleren.

I: #01:03:30-6# Stimuleren, ja. Eh....hebt u ook bepaalde humanistische waarden - dus buiten wat je net noemde- doorgegeven? Wat? Wat zijn voor jou belangrijke waarden in 't humanisme?

B: #01:03:36-5# Er zullen er zeker een heleboel zijn, maar ik weet er niet één.

I: #01:03:37-9# Nee, nee.

B: #01:03:39-8# Ja, 't zijn.

I: #01:03:46-7# 't Zijn, ja, oké. Nou ja, kijk: je hebt respect voor anderen, verantwoordelijkheid?

B: #01:03:53-0# Ja, dat ga ik toch allemaal niet noemen?

I: #01:03:55-0# Nee, nee dat is....

B: #01:03:55-0# Dat is toch vanzelfsprekend.

I: #01:04:01-3# Dat spreekt voor zich zelf, ja.

B: #01:04:01-6# 't Zijn is 't voor mij.

I: #01:04:01-0# Ja.

B: #01:04:02-4# In de totaliteit, ja.

I: #01:04:05-8# Oké. Nou ik denk dat we klaar zijn, Annechien. Heb je 't gevoel dat je alles hebt kunnen zeggen, wat je op jouw lever had voordat ik kwam?

B: #01:04:24-4# Eh....ik heb er natuurlijk dagen over lopen denken, maar 't is goed zo. D'r is altijd meer te praten, maar d'r is in het kader van 't humanisme weinig dat ik kan zeggen. Ik ben er heel blij, dat mijn moeder deze richting voor haar opvoeding van haar dochter heeft gekozen. Ik ben er erg blij mee. En zij zelf heeft de kracht nog kunnen vinden -wat ik nog wilde zeggen- om in de moeilijke tijd dat ze alleen eh was cursussen te volgen, zodat ze lerares is geworden aan de Huishoudschool in

Zaandam en Haarlem. Waarmee ze dus een eh een inkomen kon krijgen.

I: #01:04:05 Een zelf/zelfstandigheid?

B: #01:05:28-2# Een zelfstandigheid, ja. Maar door de omstandigheden -wat ik belangrijk vind en niet gezegd heb- is dat mijn moeder na alle spanningen toch overspannen werd. Ze had door 't...ons huiswerk in de Zaanstreek inkomsten, klein, maar door die Directie die daar was en de Directie van 't..... de bedrijven, werd ons huiswerk in Koog a/d Zoon erg opgezet. En dat was een sociaal iets waardoor een maatschappelijk werkster directrice werd. En m'n moeder, die kon daar werken, werd ziek -overspannen zouden we nu zeggen- maar die dame, die directrice, heeft er voor gezorgd, dat m'n moeder in Lage Vuursche in een rusthuis kwam. Maar eerst in 't ziekenhuis in Utrecht. En toen is ze opgezocht door een medelid van 't HV uit Utrecht als geestelijk raadvrouw. Dat was ze natuurlijk niet, want ze was niet opgeleid, want 't was 1950 of zo. Daar heeft m'n moeder heel veel aangehad. En met hulp van deze dame en hulp van die maatschappelijk werkster is m'n moeder die cursussen gaan volgen om eh...lerares Nijverheidsakte in eh Amsterdam te kunnen volgen. Dat vind ik buitengewoon knap, dat je uit zo'n put komt en dan toch weer de kracht krijgt door mede- humanisten en een maatschappelijk werkster. En onderhand moest ik dus, mocht ik dus naar een meisjesinternaat in Hilversum.

I: #01:07:14-2# Dat was de MMS?

B: #01:07:17-2# Nee, eigenlijk tijdens. En dat meisjesinternaat dat heeft mij ook weer gevormd. Omdat ik met zo'n bijzondere achtergrond daar binnenkwam, een Rijksinternaat, heb ik daar ook een bijzondere positie gekregen. Daar is ook gevormd m'n eigenheid en m'n zelfstandigheid. En dat heeft allemaal eh....een vorm gekregen en mocht ik later uit dat internaat gaan, is er een humanistisch gezin geweest waar ik tot mijn 21 ste in huis kon zijn. Ook weer heel erg belangrijk, dat ik door 't HV een eigen keuzes kon maken. Want de Directie van 't Internaat zei natuurlijk: "Je hebt zo'n goeie band met de dominee." Wij moesten iedere week naar de dominee, wat ik niet wilde en zeker niet die liedjes zingen. Waar voor ik ook van de Directrice iedere keer op mijn kop kreeg, dat ik niet mee zong totdat ze ontdekten dat ik nogal blokfluit kon spelen. Want dan kon ik de liedjes spelen, want die zijn soms van Bach. En dan had ik toch een rol en ik.....de Directrice verloor haar gezicht niet. Maar zo had ik toch een goeie band met de dominee van 't internaat en ik mocht bij die dominee in huis komen. Hoe lief ik die man ook vond, want ik was echt wel geïnteresseerd in de verhalen van de bijbel. En ik vond 't een integer mens, heb ik toch gekozen voor een minder plezierig gezin van 't Humanistisch Verbond.

I: #01:08:55-3# Hoe onplezierig was dat?

B: #01:09:04-9# Voor mij niet, niet zoals ik deze dominee al kende natuurlijk. Want die kende ik al een paar jaar. En dan weet je dat je afscheid, bewust afscheid neemt van iets wat je al een paar jaar kent. En je stort je ergens in voor je principes en dat heeft geen goede start, hoe lief die mensen ook waren. Ik was niet open genoeg, eigen schuld dikke bult.

I: #01:09:31-9# Jaja, maar toen was je een jaar of zeventien, achttien?

B: #01:09:30-1# Eenentwintig, twintig.

I: #01:09:33-8# Dus door de ziekte en de opname van je moeder in een ziekenhuis en een instelling, moest jij in een Rijks.....?

B: #01:09:41-4# Internaat.

I: #01:09:44-1# Internaat. En van daaruit volgde je de..... Of had je de MMS al afgemaakt?

B: #01:09:48-9# Gedeeltelijk.

I: #01:09:40-8# Gedeeltelijk.

B: #01:09:42-9# Ja, en van daaruit volgde ik weer de eh.... Want ik werd door 't internaat ook in een hoek...in een richting gestuurd waar ik niet wilde.

I: #01:09:52-6# Welke richting was dat dan?

B: #01:09:56-3# Eh ik zou 't niet meer weten. Eh.....een school waar ik niet heen wilde in ieder geval, want ik wilde kleuterleidster worden.

I: #01:10:02-5# Jaja.

B: #01:10:02-9# En dat is me gelukt. Maar toen moest ik natuurlijk wel werken en eh....naar school. Maar 't is allemaal leuk gekomen.

I: #01:10:16-0# Ja, maar 't HV heeft dus in dit verhaal een belangrijke rol gespeeld?

B: #01:10:23-7# Ja, daarom zeg ik: " 't Zijn van de mensen is zo belangrijk, wat je d'r zelf van maakt." Je moet iedere keer switchen van: "Wat wil ik?" Vind ik zo moeilijk nog steeds, Maar de vrijheid van denken en zijn, vind ik boven alle normen uitstijgen.

I: #01:10:40-2# Mooi, mooi einde. We stoppen er mee. Dankjewel, Annechien.

